Discriminatie

* * Het is in zekere zin riskant, een editoriaal * te wijden aan vraagstukken die op een bepaald ogenblik actueel zijn. Daarbij schuilt het risico niet zozeer hierin dat het ventileren van een stellige mening op zich zelf een gevaar zou inhouden. Immers, in vrijwel elk vaandel staat tegenwoordig wel de vrijheid van meningsuiting geschreven, en wie tolerant kan zijn tegenover bladen als „Twintig" en huns gelijken, zal bezwaarlijk de Militaire Spectator de mond kunnen snoeren. Neen, het probleem is veeleer dat een in deze redactionele kolommen vertolkt standpunt tegen de tijd waarop het in druk gaat verschijnen — en dat is als regel ruim een maand nadat het op schrift werd gesteld — zeer wel kan zijn achterhaald door ontwikkelingen die inmiddels hebben plaatsgevonden. De verleiding is daarom vaak groot, niet al te onomwonden partij te kiezen maar een slag om de arm te houden; en in geen geval uitspraken te doen die zouden kunnen worden opgevat als prognoses of voorspellingen en die derhalve door onvoorziene gebeurtenissen zouden kunnen worden gelogenstraft. Het ligt evenwel voor de hand dat het merendeel der lezers in het algemeen weinig waardering zal willen opbrengen voor een dergelijk beleid dat de nek niet durft uitsteken en daarom zowel de geit als de kool probeert te sparen.

De voorkeur moet dan ook wel uitgaan naar een aanpak die enerzijds uitmondt in een ondubbelzinnige standpuntsbepaling en die anderzijds niet gemakkelijk leidt tot slechts kortstondig actueel blijvende uitspraken. Aan die eisen voldoet een beschouwingswijze die zich baseert op erkende normen en waarden, en verwijst naar buiten kijf staande principes: er bestaat immers weinig kans dat beginselen, waarnaar in een dergelijke beschouwing zal worden verwezen, in het tijdsbestek van enkele weken hun geldigheid zouden kunnen verliezen. Daarenboven brengt een zodanige aanpak een niet onbelangrijk bijkomend voordeel mee doordat men hem, die zich refereert aan de aanvaarde principes waaraan een zekere situatie of ontwikkeling behoort te worden getoetst, zelden van subjectiviteit zal kunnen betichten. Een zwaar wegend aspect, zonder twijfel, omdat de standing van een respectabel vaktijdschrift als het onze slechts gebaat kan zijn bij een zorgvuldig bewaakte objectiviteit in zijn positiekeuze. Bovendien valt bij een principiële benadering nog een extra winstpunt te boeken, namelijk dat de eventueel noodzakelijke kritiek op andermans handelen een meer rationeel karakter verkrijgt en bijgevolg minder gemakkelijk zal kunnen worden weersproken dan wanneer de be- of veroordeling meer op emotionele leest zou zijn geschoeid.

Maar zelfs bij het in acht nemen van alle vorenstaande overwegingen kan in genen dele worden gewaarborgd dat de gestelde diagnose en de aanbevolen therapie ook metterdaad zullen leiden tot de beoogde genezing. Er is immers geen enkele garantie dat de medicijn naar behoren zal worden ingenomen, want maar al te dikwijls blijkt ook een objectieve, rationele waarnemer met zijn welgefundeerde kritiek niet verder te kunnen komen dan te kloppen aan dovemans deur. Dat behoeft niemand te verwonderen, zolang het vooralsnog illusoir lijkt te zullen blijven dat op de hardnekkige weigerachtigen ooit de sanctie zal kunnen worden toegepast van het spreekwoordelijke „wie niet horen wil, moet voelen". Maar, hoe lang nog?

Op deze plaats werd al meermalen kritiek geuit op het bedenkelijke beleid dat ten opzichte van onze krijgsmacht wordt gevoerd. Daarmee werd het onbehagen verwoord dat in ruime kring speurbaar is, zeker niet in de laatste plaats onder de met een lang verband vrijwillig dienenden. Het heeft er echter veel van weg of ook hier geen horend oor kon worden gevonden. Van de verantwoordelijken — die aanleiding gaven tot die kritiek en voor wie daarom de waarschuwende of vermanende vinger moest worden geheven — geen enkel blijk dat zij zich met de diagnose konden verenigen en bereid waren de therapie toe te passen. Integendeel, het heeft er de schijn van dat er een grotere bereidheid bestaat tot luisteren naar leken en kwakzalvers, om

de vergelijking met de bijna ongeneeslijk zieke maar eens zo ver door te voeren.
Welnu, het laat zich licht raden dat zulks eerder zal leiden tot een vermeerdering dan tot een vermindering van het bovenbedoelde onbehagen. De vakman, die scherp ziet wat eraan schort doch wiens raad in de wind wordt geslagen, raakt beslist zijn eerlijke bezorgdheid niet kwijt als hij moet aanzien dat klaarblijkelijk het oordeel, de opvattingen en de adviezen van zijn ongeschoolde of hoogstens halfgeschoolde leerlingen hoger worden gewaardeerd en mitsdien gehonoreerd dan de zijne. En dat, terwijl die leerlingen bepaald niet voornemens zijn het vak van hun baas werkelijk tot het hunne te maken — ook al presenteren zij zich collectief, merkwaardigerwijze én onbegrijpelijkerwijze, wél als „vakbond" — en al evenmin van plan zijn langer in zijn dienst te blijven dan strikt noodzakelijk.
Het laat zich in deze omstandigheden zeer wel begrijpen dat de beroepsmilitair zich als groep gediscrimineerd voelt. Uiteraard beseft hij terdege dat de dienstplichtige groep de zijne in aantal verre overtreft, maar het ontgaat hem ten enenmale dat hij zich goedschiks zou moeten neerleggen bij de hem aangedane discriminatie, zolang zijn kwantitatieve minderheid — zo die al als reden zou mogen gelden! — meer dan afdoende blijkt te worden gecompenseerd door het kwaliteitssurplus dat door zijn groep wordt ingebracht.
Om eerlijk te zijn: in zijn situatie zou eigenlijk niemand hem mogen euvel duiden wanneer hij zou komen tot een ietwat rancuneuze reactie. Dat hij daarvan weet vrij te blijven en zich loyaal blijft opstellen, zich alleen maar met onmiskenbare verbijstering en grote bezorgdheid afvragende „Moet dat nu allemaal werkelijk?" (zie ook blz. 147), strekt hem slechts tot meerdere eer.

Het staat overigens wél ter discussie of de voor ons defensieapparaat verantwoordelijke bewindslieden deze loyaliteit van het in hun organisatie werkzame ambtenarenkorps — zowel burgers als militairen — wel op de juiste waarde weten te schatten. In dat verband is het evenzeer indicatief als symptomatisch dat de discriminatie ongeremd voortgaat. Hoe zou men anders moeten kwalificeren de onbegrijpelijke vanzelfsprekendheid waarmee een aanslag kan worden voorbereid op de secundaire arbeidsvoorwaarden van dat personeel? Natuurlijk, de noodzaak tot bezuinigen is in allerlei toonaarden bezongen. Maar ook dáárover werd in deze kolommen al eerder gesproken. Met name in het editoriaal „Bezuinigen" (*Mil. Spect.* **142**(1973)(11)483) werd reeds gezegd dat het verlagen van de personeelslasten door „het mes te willen zetten in vertrouwde regelingen en faciliteiten, de prijzen in garnizoenskledingmagazijnen en kantines te verhogen, vrije maaltijden af te schaffen, e.d." een verwerpelijke procedure zou zijn, want „in feite wordt dan gepleit voor het *aantasten van de secundaire arbeidsvoorwaarden* zonder dat daartegenover een passende *compensatie* aan *primaire* arbeidsvoorwaarden wordt gesteld".

Dit editoriaal is geenszins bedoeld om oud zeer op te rakelen en evenmin om oude koeien uit de sloot te halen. Maar wanneer bij herhaling dezelfde koeien weer in dezelfde sloot worden gedreven — als discriminatie maar al te gemakkelijk omdat de koe zo loyaal is dat zij niet eens stakingsrecht voor zich zelf begeert — en als voorts de nog steeds geldende principes alweer naar de schroothoop dreigen te worden verwezen, dán moet toch maar weer dezelfde waarschuwende vinger worden geheven tegen dezelfde autoriteiten. Niet omdat het zo verleidelijk is op deze plaats steeds weer op hetzelfde stramien door te borduren maar omdat élders de fout wordt gemaakt en *l'histoire se répète.*

Een kleine vergelijking met andere sectoren van het maatschappelijke leven zou niet kwaad zijn om wellicht de ogen van betrokkenen te openen: welke ondernemer zou het durven wagen de vakbonden te trotseren en te pogen uit de rode cijfers te geraken door zijn personeel te verplichten in den vervolge zélf te betalen wat het tevoren gratis ontving? Hij zou onmiddellijk aan de schandpaal worden genageld omdat hij het bestond geld te willen stelen uit de zakken van zijn personeel.
Voor overheidsdienaren mogen geen andere regels gelden. Het moge verleidelijk zijn te willen besparen op een groep waar de overheid qualitate qua nu eenmaal een gemakkelijker greep op heeft, dat wettigt een dergelijke discriminatie echter in het geheel niet. Integendeel!